

Avrupa-Türkiye Karşılaştırmalı Sanal Çocuk Pornografisi: Çocuk Pornografisinde Gerçek Çocuk Yoksa Suç da Yok mudur?

Virtual Child Pornography – A Comparison of Europe and Türkiye: Is It a Crime If There are no Real Children in Child Pornography?

Zeynep REVA*

ÖZ

Sanal çocuk pornografisi, gerçek bir çocuğun dahil olmadığı, ancak dahil olduğu izlenimi veren, bilgisayar tarafından oluşturulmuş görüntüler veya diğer dijital teknikler kullanılarak oluşturulan bir pornografi türüdür. Sanal çocuk pornografisinde gerçek çocukların kullanılmaması “Suç oluşacak mıdır?” sorusunu beraberinde getirmektedir. Bu çalışma, bu soruyu Türkiye ve Avrupa ülkeleri özelinde karşılaştırarak tartışmayı amaçlamaktadır.

Çalışma, literatürdeki araştırma ve verilerin sistematik bir incelemesine ve analizine dayanmaktadır. Literatür taraması “Ulakbim Türk Akademik Ağı ve Bilgi Merkezi”, “Google Akademik”te Ocak 2023-Mayıs 2023 tarihleri arasında “sanal çocuk pornografisi” kelimeleri kullanılarak yapılmıştır.

Sanal çocuk pornografisi, bilgisayar tarafından oluşturulan görüntüler veya animasyonlar kullanılarak çocukların cinsel istismarını veya sömürüsünü oluşturan her türlü uygulamayı kapsamaktadır. Tamamen bilgisayar tarafından üretilmiş görüntülerini kullanılması, “Gerçek çocuk yoksa suç oluşacak mıdır?” tartışmalarının yolunu açmıştır. Birleşik Krallık’ta, görüntü bilgisayar tarafından oluşturulmuş olsa bile, 18 yaşın altındaki bir çocuğun müstehcen davranışlarda bulunduğu izlenimi veren herhangi bir görüntü veya video kaydı sanal çocuk pornografisi olarak tanımlanmakta ve suç olarak düzenlenmektedir. Sanal çocuk pornografisinin dağıtımı, üretimi, satın alınması ve bulundurulması Almanya’da ve İtalya’da da suç olarak düzenlenmiştir. Sanal çocuk pornografisi, Türk Ceza Kanunu’ndaki temsili çocuk görüntülerinin kullanıldığı müstehcenlik suçu kapsamında değerlendirilmektedir. 3D modelleme programı kullanarak cinsel eylemlerde bulunan çocuk görüntüsü oluşturan ve bunları sosyal medyada paylaşan kişiler hakkında hapis cezasına hükmedilen yargı kararları mevcuttur.

Sanal çocuk pornografisi; bu tür içeriğe olan talebi artırmakta, çocuklarla cinsel ilgiyi teşvik etmekte veya normalleştirmekte, çocuk pornografisi sektörünü beslemekte ve izleyicileri çocukların cinsel sömürüsünün neden olduğu zarara karşı duyarsızlaştırarak gerçek çocukların cinsel sömürüsüne katkıda bulunmaktadır. Sanal çocuk pornografisi, pornografik materyalde gerçek çocuklar kullanılmadığı için sanki tehlikeli değilmiş gibi görünse aslında en az gerçek çocuk pornografisi kadar tehlikelidir. Sanal çocuk pornografisini üretmek, dağıtmak, satın almak veya bulundurmak için içinde gerçek çocuklar olmasa bile ceza gerektiren bir suçtur. Gerçek çocuğun varlığı suçu ağırlaştırabilir ama gerçek çocuğun yokluğu suçu hafifletmeyecektir.

Anahtar Kelimeler: Sanal çocuk pornografisi, temsili çocuk pornografisi, müstehcenlik, morphed görüntü.

* Dr. Öğr. Üyesi, Özyeğin Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İnsan Hakları Hukuku Anabilim Dalı, zeynep.reva@ozyegin.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0719-2175.

ABSTRACT

Virtual child pornography is a form of pornography that depicts children engaged in sexually explicit conduct, but is generated using computer-generated images rather than using actual children. The fact that real children are not used in virtual child pornography raises the question “Will there be a crime?” This study aims to discuss this question by comparing it with Türkiye and European countries.

The study is based on a systematic review and analysis of research and data in the literature. The literature review was conducted using the words “virtual child pornography” at “Ulakbim Turkish Academic Network and Information Center”, “Google Scholar” between January 2023 and May 2023.

Virtual child pornography includes any practice that constitutes sexual exploitation of children using computer-generated images or animations. The use of wholly computer-generated images has triggered on the discussions of “if there are no real children, will there be a crime In the UK any image or video recording that appears to be a child under the age of 18 engaging in sexually explicit conduct, even if the image is computer-generated, has been criminalized as virtual child pornography. The distribution, production, acquisition, and possession of virtual child pornography is illegal and criminalized in Germany and Italy. Virtual child pornography is considered within the scope of obscenity by using visual representations of children in the Turkish Penal Code. There are judicial decisions that impose a prison sentence on people who create images of children who engage in sexual acts using a 3D modelling program and share them on social media.

Virtual child pornography, increases the demand for this type of content; promotes or normalizes sexual interest in children; fuels the child pornography industry; and contributes to the sexual exploitation of real children by desensitizing viewers to the harm caused by the sexual exploitation of children. Although it may not seem dangerous since real children are not used in the pornographic material, virtual child pornography is as dangerous as actual child pornography. The presence of an actual child may aggravate the offence, the absence of a actual child will not mitigate it.

Keywords: Virtual child pornography, pseudo child pornography, obscenity, morphed image

GİRİŞ

Teknoloji insanlara sağladığı rahat yaşam koşulları, iş ve işlemlerin daha hızlı ve yaygın etkili olarak yapılabilmesi noktalarındaki avantajları ile vazgeçilmez niteliktedir. Özellikle internet ağı sayesinde dünyanın bir ucundan başka bir ucuna saniyeler içinde milyonlara bilgi ulaştırılabilmektedir. Sayısız faydalarının yanı sıra yeni teknolojiler, yeni suç tehlikeleri de yaratabilmektedir. Geleneksel yoldan işlenen suçlarla mücadele etmek bile oldukça zorken bir de bilinmeyen veya az bilinen yeni teknolojiler kullanılarak işlenen suçlarla mücadele etmek daha da zorlayıcı olmaktadır.

Cinsel suçlar da teknolojiden olumsuz etkilenen suç türlerinden birisidir. Zira internetin kullanılma biçim, cinsel suç failleri için sayısız fırsatlar oluşturabilmektedir. Cinsel suçların en önemlilerinden birisi de çocuk pornografisidir. Diğer cinsel istismar türlerinden farklı olarak çocuk pornografisinde, cinsel doyum cinsel bir eylemde bulunmakla değil, çocuklarla ilgili cinsel materyallere bakmakla gerçekleşmektedir. Çocuk pornografisi, teknolojinin gelişmesi ile basılı materyalden daha hızlı, daha kolay ve daha ekonomik aktarım imkanı sağlayan internet teknolojisi ile yeni bir boyut kazanmıştır. Teknolojinin daha da gelişmesi ile artık görüntülerde ve videolarda gerçek çocuk görüntülerinin değil sanal çocuk görüntülerinin olduğu pornografik materyaller oluşturulmaya başlanmıştır. Bu da pornografik materyalde gerçek bir çocuğun yer almadığı durumlarda ortada menfaati zedelenen gerçek bir çocuk olmadığı için bir suç oluşup oluşmayacağını da tartışmaya açmıştır.

Bu çalışma “Çocuk pornografisinde gerçek çocukların kullanılmaması halinde suç oluşacak mıdır?” sorusunu Türkiye ve Avrupa ülkeleri özelinde karşılaştırarak tartışmayı amaçlamaktadır.

Çalışma, literatürdeki araştırma ve verilerin sistematik bir incelemesine ve analizine dayanmaktadır. Literatür taraması “Ulakbim Türk Akademik Ağı ve Bilgi Merkezi”, “Google Akademik”te 1 Ocak 2023 – 31 Mayıs 2023 tarihleri arasında “sanal çocuk pornografisi” kelimeleri kullanılarak Türkiye ile Avrupa ülkeleri başta olmak üzere ülke karşılaştırmalı olarak yapılmıştır. Ülke karşılaştırmasında, yasal mevzuatına ulaşılabilen Almanya, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Danimarka, Hırvatistan, Hollanda, İspanya, İsviçre, İtalya, Romanya, Ukrayna ve Yunanistan olmak üzere 12 Avrupa ülkesi incelenmiştir. Yanı sıra ; Avrupa ülkesi olmamasına rağmen yetişkin pornografisini de suç sayan düzenlemesiyle farklı bir açılıma sahip olan İran ve , sanal çocuk pornografisine ifade özgürlüğü bakımından yaklaşması nedeniyle farklı bir açılım getiren İran, Japonya ve Kanada olmak üzere Avrupa dışından 3 ülke de incelenmiştir. Bu kapsamda 12 Avrupa ülkesi, 3 Avrupa dışından ülke ve son olarak da ülkemiz olarak üzere toplam 16 ülke tablolaştırılarak incelenmiştir.

I. SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNE KAVRAMSAL BAKIŞ

A. SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNİN TANIMI

Bilgisayar yardımıyla gerçek çocuklar kullanılmadan üretilen çocuk pornografisi “sanal çocuk pornografisi”, “çocuksuz çocuk pornografisi”¹ ya da “kurgusal pornografi”² olarak adlandırılmaktadır³.

Sanal çocuk pornografisi; bilgisayar ortamında yaratılan pornografik materyalin kullanılması olarak da tanımlanmakta ve sanal görüntülere de gerçek olmayan durumların gerçekmiş gibi görüldüğü grafik çalışmaları tekniğiyle yapılan yapay görüntüler şeklinde açıklık getirilmektedir⁴.

Sanal çocuk pornografisi, gerçek bir çocuğun cinsel içerikli eyleme dahil olmadığı ancak dahil olduğu izlenimi veren ve bilgisayar tarafından oluşturulmuş olan görüntülerdir. Sanal çocuk pornografisinin önemli kısmını tamamen bilgisayarlar aracılığıyla oluşturulan ve gerçek çocukların görüntülerinin değil, bilgisayar tarafından oluşturulan görüntüler (computer-generated images – CGI) oluşturmaktadır⁵. Biçimlendirilmiş görüntü veya bilgisayar/teknoloji tarafından oluşturulan

1 Debra D. Burke, “The Criminalization of Virtual Child Pornography: A Constitutional Question” (1997) 34(2) Harvard Journal on Legislation 439.

2 Ulrich Sieber, “Criminal Law Provisions Against Child Pornography.” (1999) 15(5) Computer, Law & Security Report, 295 http://www.asem.org/Documents/99ConfVienna/sie_porn.pdf Erişim Tarihi: 23 Aralık 2023.

3 Şerife Çam, “Çocuk Pornografisi Tartışmalarına İlişkin Sorular” (2003) 1(2), İletişim Araştırmaları Dergisi 55, 56. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/23/668/8516.pdf> Erişim Tarihi 23 Aralık 2023.

4 Neil Levy, “Virtual Child Pornography: The Eroticization of Inequality” (2002) Ethics and Information Technology 4; Sevil Yıldız, “Uluslararası Ve Ulusal Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde İnternet Üzerinde Çocuk Pornografisi” (2011) 1(1) Erciyes İletişim Dergisi 183. <https://dergipark.org.tr/en/pub/erciyesiletisim/issue/5860/77572?publisher=erciyes> Erişim Tarihi: 23 Aralık 2023.

5 David Oswell, “When Images Matter: Internet Child Pornography, Forms of Observation and an Ethics of the Virtual, Information Communication and Society” (2006) 9(2) 249. DOI: 10.1080/136.911.80600630807; Oğuz Polat ve Zeynep Reva, “Cinsel suçlarda sanal gerçeklik: Sanal çocuk pornografisi” iç Sağlık Alanında Büyük Veri Analitiği ve Uygulamaları

görüntüler yöntemiyle üretilen sanal çocuk pornografisi; görüntüler, bilgisayar tarafından oluşturulan görüntüler veya animasyonlar kullanılarak çocukların cinsel istismarını veya sömürüsünü simüle eden her türlü medyayı ifade etmektedir⁶.

B. SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE YAYILMASI

Cinsel istismarın ulaştığı en uç nokta olarak değerlendirilen⁷ çocuk pornografisi, hukuksal, psikolojik, toplumsal, kültürel ve ahlaki olarak pek çok boyutuyla multidisipliner alanda değerlendirildiği gibi işin içine yeni teknolojilerin de girmesi ile bilgi teknolojileri sistemleri alanında da değerlendirilmesi gereken bir konu haline gelmiştir.

1990'lı yılların sonunda yapılan bir çalışma yaklaşık 2.000 çocuğun doğrudan cinsellik içeren fotoğraflarda kullanıldığını ve bunların 300-350 adedinin de hard-core porno kapsamında olduğunu belirtmektedir⁸. Aynı çalışma internetten her hafta yaklaşık 2.000-4.000 görüntüye ulaşılan araştırma kapsamında her ay 1 ya da 2 yeni çocuğun fotoğraflarına rastlanıldığına; bu fotoğrafların ağırlıklı olarak 7-8 ve 10-11 yaş gruplarına ait olduğuna; yaş sınırının gitgide düştüğüne ve gitgide 5-6 yaş altındaki çocukların da kullanıldığı fotoğrafların bulunduğu dikkat çekmektedir⁹.

İnternet, çocuk pornografisi ticaretine küresel bir boyut kazandırmış ve çok hızlı yayılmasına neden olmuştur. Gelişmiş bilgisayarlar yoluyla animasyon teknikleri sayesinde herhangi bir çocuk görüntüsü olmadan da yetişkin bir bedenin çocuk bedenine transferi söz konusu olabilmektedir¹⁰.

İnternet kullanımının gelişmesi ile yaygın, hızlı ve ekonomik bir transfer ağı yakalayan çocuk pornografisi yapay zeka teknolojileri ile farklı bir boyut daha kazanarak sanal çocuk pornografisinin doğmasına neden olmuştur. Çocuk pornografisi bir suç tipi olarak uluslararası alanda dünyayı tehdit eden önemli sorunlardan birisi haline gelmiştir¹¹.

C. SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNİN ÜRETİLME BİÇİMLERİ

Çocuk pornografisinin teknoloji kullanılarak üretilmesinde biçimlendirilmiş görüntü ve bilgisayar/teknoloji tarafından oluşturulan görüntüler olmak üzere esas olarak iki yöntem söz konusudur¹².

(ed) Bilge Y (1. Bası, Türkiye Klinikleri, 2021) 30.

6 Patrick W. Galbraith, "Lolicon: The reality of 'virtual child pornography' in Japan" (2011) 12(1) Image & Narrative 84; Chuck Kleinhans, "Virtual Child Porn: The Law and the Semiotics of the Image" (2004) 3(1) Journal of Visual Culture 18, 20.

7 Çam (n 3) 56.

8 Çam (n 3) 62; Max Taylor "The Nature and Dimensions of Child Pornography on the Internet" (1999) http://www.asem.org/Documents/99ConfVienna/pa_taylor.html Erişim Tarihi 17 Kasım 2023.

9 Çam (n 3) 64; Taylor (n 6).

10 Yusuf Uzunay ve Mustafa Koçak, "İnternet Üzerinden Çocuk Pornografisi ve Mücadelede Yaşanan Sıkıntılar" (2005) 7 (1) Polis Bilimleri Dergisi 98.

11 Uzunay ve Koçak, (n 10) 98; Polat ve Reva (n 5) 33.

12 Danielle Cisneros, "'Virtual Child' Pornography on the Internet: A 'Virtual' Victim?" (2002) Duke Law & Technology

Morphed görüntü olarak da isimlendirilen biçimlendirilmiş veya dönüştürülmüş görüntü yöntemine göre; gerçek bir fotoğraf dijital olarak değiştirilmektedir. Dijital ortamda yapılan değişikliklerle bazı kısımlar değiştirilmekte, eklenmekte ve çıkarılmaktadır. Bu yöntemin kullanılması birçok farklı şekilde olabilmektedir¹³. “Morphing” kelimesi, bir bilgisayarın bütün bir görüntü oluşturmak için farklı nesnelere arasındaki boşlukları doldurmasına olanak tanıyan bir teknik olan “metamorfoz” kelimesinin kısaltmasıdır¹⁴. En sık yapılan uygulamalardan birisi; bir çocuğun yüzünü, yetişkin pornografik bir resmin üzerine yerleştirmek veya bir çocuğun resmine bir ekleme yapmak (örneğin dondurma yemek gibi) ve sonra bu resmi pornografik bir resmin üzerine yerleştirmeyi kapsamaktadır. Öyle bir kompozisyon oluşturulmaktadır ki sanki çocuk bir seks eylemine katılmış gibi bir görüntü ortaya çıkmaktadır¹⁵. Sanal çocuk pornografisi açısından yine önemli bir kavram olan ve sözlük anlamı “sözde, yalan, kasıtlı aldatma, sanal” olan “pseudo” kavramı da “morphing” türüyle üretileceği gibi çeşitli bilgisayar yazılımları kullanılarak da üretilebilmektedir¹⁶. Hatta “pseudo-child/pseudo çocuk” şeklinde yani yapay çocuk maketlerinin çocuk pornografisinde kullanılması şeklinde de ortaya çıkabilmektedirler¹⁷. “Pseudo” görüntüler, pornografik üründe gerçek çocuklar kullanılmadığı için ilk başta tehlikeli gibi görünmese de aslında en az gerçek çocuk pornografisi ürünleri kadar tehlikelidirler. Zira, “gerçek çocuk” pornografisi görüntüsü ile “pseudo çocuk” pornografisi görüntüsünü birbirinden ayırt etmek çok zordur¹⁸.

İkinci dönüşüm şekli ise, yetişkinlere yönelik pornografik bir görüntünün grafik işleme programı kullanılmak suretiyle bir çocuk görüntüsüne dönüştürülmesidir. Burada kalçaların daraltılması, göğüs boyutlarının küçültülmesi, fizyolojik özelliklerde değişiklik yapılması ve ortaya bir çocuk görüntüsü çıkarılması söz konusudur¹⁹. Yapay zekanın gelişmesi ile tamamen bilgisayar tarafından üretilen görüntüler (computer-generated images – CGI) kullanılmaya başlanmıştır.

Review (1) 1; Stacey Steinberg, “Changing Faces: Morphed Child Pornography Images and the First Amendment” (2019) 68 (909) Emory Law Journal 909; Hany Farid, “Creating and Detecting Doctored and Virtual Images: Implications to The Child Pornography Prevention Act” (2004). Computer Science Technical Report TR2004-518, 3. https://digitalcommons.dartmouth.edu/cs_tr/255 Erişim Tarihi 17 Ocak 2024; Polat ve Reva (n 5) 31.

13 Cisneros (n 12) 1; Steinberg (n 12) 909; Farid (n 12) 3; Polat ve Reva (n 5) 31.

14 Burke (n 1) 440.

15 Cisneros (n 12) 1; Steinberg (n 12) 909; Farid (n 12) 3; Polat ve Reva (n 5) 31.

16 Atilla Öztürk (n 55) 209.

17 Uzunay ve Koçak (n 10) 6.

18 Atilla Öztürk (n 55) 210.

19 Polat ve Reva (n 5) 31.

II. SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNİN NEDENLERİ

Biçimlendirilmiş görüntüler veya tamamen bilgisayar tarafından oluşturulmuş görüntüler sanal çocuk pornografisi üretilmesinin arkasında birkaç temel neden vardır²⁰. (*Şekil-1*)

Cinsel tatmin
•Bazı kişiler, çocukların cinsel istismarını simüle eden görüntüleri izlemekten veya oluşturmaktan cinsel uyarılma ve tatmin bulabilmektedir.
Zararsız olduğu düşüncesi
•Pornografik materyalde gerçek çocuklar kullanılmadığı için bunun zararlı ve yasa dışı olmadığına dair düşüncelere sahip olunabilmektedir.
Mali kazanç
•Sanal çocuk pornografisi, içeriği tüketicilere satan üreticiler ve dağıtımcılar için kârlı bir iş olabilmektedir.
Psikolojik sorunlar
•Sanal çocuk pornografisi oluşturan veya tüketen bazı kişiler, pedofili veya çocuklukta cinsel istismar öyküsü gibi alta yatan psikolojik sorunlara sahip olabilmektedir.
Merak
•Bazı kişiler bu tür içerikleri merak edebilir ve meraklarını gidermek için arayabilmektedir.
Fantezi
•Sanal çocuk pornografisi, bireylerin cinsel fantezilerini fiilen yasa dışı davranışlarda bulunmadan gerçekleştirmeleri için bir araç olabilmektedir.

Şekil-1: Sanal Çocuk Pornografisi Üretilmesinin Arkasındaki Bazı Temel Nedenler

III. SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNİN ETKİLERİ

Sanal çocuk pornografisi, hem görüntülerde tasvir edilen çocuklar üzerinde hem de toplumun bütünü üzerinde ciddi etkiler bırakabilmekte ve pek çok olumsuz etkiye neden olabilmektedir²¹. (*Şekil-2*)

20 Emily Weissler, "Head Versus Heart: Applying Empirical Evidence About the Connection Between Child Pornography and Child Molestation to Probable Cause Analyses" 2013 (82) Fordham Law Review 1515, 1528; Ian A. Elliott and Anthony R. Beech, "Understanding online child pornography use: Applying sexual offense theory to internet offenders" (2009) 14(3) Aggression and Violent Behavior 185; Jeremy Prichard, Paul A. Watters and Caroline Spiranovic, "Internet subcultures and pathways to the use of child pornography" (2011) 27(6), Computer Law & Security Review 586, 593; Sebastien Prat, Ingrid Bertsch, Noemie Praud, Aline-Claire Huynh and Robert Courtois, "Child pornography: Characteristics of its depiction and use" (2020) 88(3) Medico-Legal Journal 139-143.

21 Claudia Ratner, "When 'sweetie' is not so sweet: artificial intelligence and its implications for child pornography" (2021) 59(2) Family Court Review 392; Levy (n 4) 319, 320; Raphael Cohen-Almagor, "Online child sex offenders: Challenges

Çocuklara zarar vermesi

- Sanal çocuk pornografisinin oluşturulması ve yayılması, çocukların cinsel sömürüsünü ve istismarını sürdürdüğü için görüntülerde tasvir edilen çocuklara zarar verebilir. Ek olarak, bu görüntülerde tasvir edilen çocuklar utanç, suçluluk ve travma yaşayabilmektedir.

Çocuk cinsel istismarının normalleştirilmesi

- Sanal çocuk pornografisinin üretimi ve tüketimi, çocukların cinsel istismarını normalleştirebilmekte ve bu tür davranışları önemsizleştiren veya kabul eden bir kültüre katkıda bulunabilmektedir.

Çocuklara yönelik cinsel istismar riskinde artış

- Sanal çocuk pornografisinin yaratılması ve tüketilmesi, gerçek çocuk cinsel istismarına bir geçit görevi görebilmektedir. Çünkü bu tür davranışların neden olduğu zarara karşı bireyleri duyarsızlaştırabilmektedir.

Yasal sonuçlar

- Sanal çocuk pornografisinin bulundurulması ve dağıtılması çoğu ülkede yasa dışıdır ve hapis ve cinsel suçlu kaydı dahil olmak üzere ciddi yasal sonuçlara yol açabilir.

Psikolojik etkiler

- Sanal çocuk pornografisine maruz kalma, bireyler üzerinde şiddete karşı duyarsızlaşma ve cinsel sapkınlık gibi olumsuz psikolojik etkilere sahip olabilir.

Şekil-2: Sanal Çocuk Pornografisinin Olumsuz Etkileri

Genel olarak, sanal çocuk pornografisi, çocuklar ve bir bütün olarak toplum için ciddi sonuçları olan zararlı ve yasa dışı bir uygulamadır. Bireylerin bu davranışın yol açtığı zararı fark etmesi ve bunu önlemek için adımlar atması önemlidir.

IV. SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNİN ETİK VE AHLAKİ BOYUTU

Gerçek çocuk görüntülerinin kullanılmadığı ve tamamen bilgisayar kanalıyla üretilen sanal çocuk görüntülerinin kullanıldığı sanal çocuk pornografisi; ortada fiilen zarar gören gerçek bir çocuk olmadığı için etik ve ahlaki açıdan farklı görüşlere neden olmuştur.

and counter measures” (2013) 52(2) The Howard Journal of Criminal Justice 196; Larissa S. Christensen, Dominique Moritz and Ashley Pearson, “Psychological perspectives of virtual child sexual abuse material” 2021 25(4) Sexuality & Culture 1360; Valerie Sheehan and Joe Sullivan, “A qualitative analysis of child sex offenders involved in the manufacture of indecent images of children” (2010) 16(2) Journal of Sexual Aggression 151, 164; Charani Patabendige, “Legal Analysis on ‘Child Pornography’ on the Internet as a Cyber Crime” (2022) 3 Royal Institute of Colombo Law Journal 6, 8, 9 <https://inss.lk/index.php?id=414> Erişim Tarihi 17 Ocak 2024; Mohammed Chawki, “Online Child Pornography: A New Challenge for the Society” (2021) In ConScienS Conference Proceedings Scientia Moralitas Research Institute 129; Bryant Paul and Daniel G. Linz, “The effects of exposure to virtual child pornography on viewer cognitions and attitudes toward deviant sexual behavior” (2008) 35(1) Communication Research 34-35.

Bir görüş öldürme eyleminin yanlış ve hatta suç olmasına rağmen bilgisayar oyunlarındaki “sanal öldürme/sanal cinayet” eylemelerinin sosyal olarak kabul edildiğini, çünkü hiçbir “gerçek” kişinin aslında bir bilgisayar oyununda “öldürülmediğini” örnek göstererek sanal çocuk pornografisinin de bu kategoride değerlendirilebileceğini savunmaktadır²².

Diğer görüş ise; gerçek çocuklar kullanılmamış olsa da sanal çocuk pornografisinin bu tür içeriğe olan talebi artırdığını, çocuklarla cinsel ilişkiyi teşvik ettiğini veya normalleştirdiğini, çocuk pornografisi sektörünü beslediğini ve çocukların cinsel sömürüsüne karşı izleyicileri duyarsızlaştırarak gerçek çocukların cinsel sömürüsüne katkıda bulunduğunu ve bu yönleriyle etik ve ahlaki açıdan kabul edilebilir olmadığını savunmaktadır²³.

V. SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNE DAİR YASAL DÜZENLEMELER

A. SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNE DAİR BAZI ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

20 Kasım 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 34. maddesinde “*çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemelerde kullanılarak sömürülmesi*”nden söz edilmekte ve fakat bu terimin bir tanımı verilmemektedir²⁴.

Birleşmiş Milletlerin “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Çocukların Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisine İlişkin İhtiyari Protokolü'nün 2/c maddesi çocuk pornografisini; “*Çocuğun gerçekte veya **taklit suretiyle** bariz cinsel faaliyetlerde bulunur şekilde herhangi bir yolla teşhir edilmesi veya çocuğun cinsel uzuvlarının, ağırlıklı olarak cinsel amaç güden bir şekilde gösterilmesi*” olarak tanımlamaktadır²⁵.

Spesifik olarak çocukların cinsel şiddetten korunmasına adanan ilk bölgesel anlaşma olan Lanzarote Sözleşmesi'nin (Çocukların Cinsel Suistimal ve Cinsel İstismara karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi) 20.2 maddesi, “çocuk pornografisi” terimini; “*Çocuğu gerçekte veya **temsili** açık*

22 Morgan Luck, “The gamer’s dilemma: An analysis of the arguments for the moral distinction between virtual murder and virtual paedophilia” (2009) 11 Ethics and Information Technology 33-34.

23 Landripet I and Stulhofer A and Diamond M, “Assessing the influence of pornography on sexual violence: a cross-cultural perspective” (2006). In: International Behavioral Development Symposium, Minot, North Dakota, August 3-6, 2005 in International Academy for Sex Research conference. Amsterdam, The Netherlands (July 12-15, 2006) <https://www.hawaii.edu/PCSS/biblio/articles/2005to2009/2005-assessing-the-influence.html> Erişim Tarihi 10 Ocak 2024.; Landripet, I., Stulhofer, A., & Diamond, M. (2006).”Assessing the influence of pornography on sexual violence: a cross-cultural perspective” (2006) Paper presented at the International Academy for Sex Research. Amsterdam In: International Academy for Sex Research conference. Amsterdam, The Netherlands (July 12-15); Polat ve Reva (n), 36.

24 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi. (1989). <https://www.unicef.org/child-rights-convention> Erişim Tarihi 10 Ocak 2024.

25 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Çocukların Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisine İlişkin İhtiyari Protokolü, RG: 28.06.2022/24799.

bir cinsel davranış içinde görsel olarak gösteren herhangi bir materyal ya da çocuğun cinsel organlarının esas itibariyle cinsel amaçlarla gösterilmesi” şeklinde tanımlamaktadır²⁶.

Lanzarote Sözleşmesi'nin 20(1) maddesinde de taraf devletlerin “*çocuk pornografisi üretilmesi; çocuk pornografisi sunulup temin edilmesi; çocuk pornografisi dağıtılması ve iletilmesi; kendisi ya a başkaları için çocuk pornografisi temin edilmesi ve çocuk pornografisine bilerek katılmak*” eylemlerinin suç olarak düzenlenmesinin sağlanması için gerekli yasal veya diğer tedbirlerin alınması gerektiği düzenlenmektedir.

2004/68/ JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararının yerine geçen 13 Aralık 2011 tarih ve 2011/93/EU sayılı Çocukların Cinsel İstismarı ve Cinsel Sömürüsü ve Çocuk Pornografisiyle Mücadele başlıklı AB Direktifi'nin 2. maddesi çocuk pornografisini;

(i) Gerçek ya da temsili ama açıkça cinsel davranış içindeki çocuğu görsel olarak ortaya koyan herhangi bir materyal;

(ii) en başta cinsellik amacına yönelik olarak çocuğun cinsel organlarının gösterilmesi;

(iii) en başta cinsellik amacına yönelik olarak, çocuk gibi görünen bir kişiyi gerçek ya da temsili ama açıkça cinsel davranış içinde gösteren ya da çocuk gibi görünen bir kişinin cinsel organlarını gösteren herhangi bir materyal ya da

(iv) en başta cinsellik amacına yönelik olarak, cinselliği açık davranış içindeki çocuğun gerçekçi görüntüleri ya da çocuğun cinsel organlarının gerçekçi görüntüleri”

olarak tanımlamaktadır²⁷. Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi'nin 9. maddesi²⁸, çocuk pornografisi ile ilgili düzenleme içermektedir. Sözleşmenin 9. maddesinin 93. paragrafında bendinde çocuk pornografisi kapsamına giren eylemler olarak “Cinsel anlamda müstehcen bir eyleme reşit olmayan bir kişinin katılımı; cinsel anlamda müstehcen bir eyleme reşit görünmeyen bir kişinin katılımı; cinsel anlamda müstehcen bir eyleme reşit olmayan bir kişinin katılımını gösteren görüntüler” belirtilmektedir. Bu sözleşme ülkemizde 6533 sayılı Kanun ile mevzuatımıza girmiştir²⁹.

Görüldüğü üzere, çocuk pornografisine dair temel uluslararası düzenlemeler sadece gerçek çocukların görsel tasvirini değil aynı zamanda çocuk görünümüne bürünmüş yetişkin kişilerin ve gerçekte var olmayan ve bilgisayar yazılım ve programlama (teknoloji) yoluyla üretilen temsili çocuk görüntülerini de kapsamaktadır.

26 Lanzarote Sözleşmesi (Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Suistimal ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Sözleşmesi, RG: 10.09.2011/28050

27 Çocukların Cinsel İstismarı ve Cinsel Sömürüsü ve Çocuk Pornografisiyle Mücadele başlıklı 13 Aralık 2011 tarih ve 2011/93/EU sayılı AB Direktifi (2011). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0093&qid=168.938.0371964> Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

28 Convention on Cybercrime – Explanatory Report (2001) 15-16 <https://rm.coe.int/16800cce5b> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2024.

29 6533 sayılı Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun RG. 02.05.2014/28988.

B. SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNE DAİR BAZI AVRUPA ÜLKELERİNDEKİ YASAL DÜZENLEMELER

1. Almanya

Alman Ceza Kanunu'nun 184c Bölümü, 14 yaşın altındaki gerçek veya gerçekmiş gibi görünen bir çocuğun cinsel faaliyetlerde bulunduğunu veya cinsel bir şekilde tasvir edildiğini gösteren her türlü resim veya video kaydını içeren gerçek çocuk pornografisinin bulundurulmasını, edinilmesini ve dağıtılmasını suç saymakta ve 3 yıla kadar hapis cezası veya para cezası öngörmektedir³⁰.

2. Birleşik Krallık

Birleşik Krallık'ta, Ceza Adaleti ve Göçmenlik Yasası'nın 63 ilâ 69. maddeleri görüntü bilgisayar tarafından oluşturulmuş olsa bile, 18 yaşın altındaki bir çocuğun pornografik eylemlerde bulunduğu izlenimi veren herhangi bir görüntü veya video kaydını çocuk pornografisi olarak tanımlamakta ve böyle bir görüntünün bulundurulmasını, üretilmesini veya dağıtılmasını da suç saymaktadır. Bir çocuğun fotoğrafı gibi görünen, ancak aslında dijital biçimlendirme veya bir çocuğun yüzünü bir yetişkinin vücuduna dönüştürmek veya yerleştirmek gibi diğer teknikler kullanılarak oluşturulmuş bir görüntülerinin kullanıldığı pornografik malzeme bulundurma, üretmek ve dağıtmak suç olup 3 yıla kadar para cezası veya hapis cezası veya hem hapis hem de para cezası öngörmektedir³¹.

3. Bulgaristan

Bulgaristan'da gerçek çocukların kullanıldığı çocuk pornografisi üretme ve bulundurma yasa dışı olmakla birlikte "gerçekçi görüntülerin" veya "sanal/temsili çocuk görüntülerinin" kullanıldığı biçimler suç kapsamında düzenlenmemiştir³².

4. Danimarka

Danimarka'da çocuk pornografisinin bulundurulması, dağıtılması ve üretilmesi yasa dışı olup çocuk pornografisi dağıtmanın 6 yıla kadar hapis cezası bulunmaktadır. Ancak Danimarka'da çocukların "pornografik" çizimlerini yasaklayan hiçbir yasa bulunmadığı gibi sanal çocuk pornografisi de suç olarak düzenlenmemiştir³³.

30 Alman Ceza Kanunu madde 184c https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p1834 Erişim Tarihi 17 Ocak 2024

31 Birleşik Krallık Ceza Adaleti ve Göçmenlik Yasası Madde 63-69 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2008/4/part/5/enacted> Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

32 ECPAT Executive Summary: Bulgaria (2021) 4. https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/08/Ex_Summary_CIS_BULGARIA_FINAL.pdf. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024

33 Country Report on Human Rights Practices: Denmark (2020). <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/denmark/> Erişim Tarihi 17 Ocak 2024

Danimarka'da Sexologisk Klinik tarafından hazırlanan bir rapor pedofiliyi tasvir eden karikatürlerin ve çizimler, insanları gerçek hayatta çocuklara yönelik cinsel suçlar işlemeye teşvik etmediğini iddia etmiştir. Buna bağlı olarak bu çizimlerin zarar verici davranışları teşvik ettiği kanıtlanamadığı sürece, düşünce, ifade ve sanatsal ifade özgürlüğü kapsamında korunması gerektiği ileri sürülmüştür. Öte yandan karşıt olan bir görüş de pedofil eğilimleri olan insanların bu görsel alemin içine çekileceğini ve bir süre sonra sadece resimlere bakmaktan tatmin olmayacaklarını ve gerçeğini denemek isteyeceklerini iddia etmektedir³⁴.

5. Hırvatistan

Hırvatistan Ceza Kanunu'nun 163/3 maddesi çocuk pornografisini suç olarak düzenleyerek 3 ilâ 12 yıla kadar hapis cezası öngörmektedir. Ancak 163/6 maddesinde "sanatsal, tıbbi, bilimsel ve bilgilendirici" nitelikte olması halinde sanal çocuk pornografisini suç olarak kabul edilmediği düzenlenmiştir³⁵.

6. Hollanda

Hollanda Ceza Kanunu'nun 240b maddesi uyarınca çocuk pornografisi üretme, bulundurma ve satma yasa dışıdır. Sanal çocuk pornografisi ise görüntünün niteliğine göre suç kapsamına girmekte ve 4 yıla kadar hapis cezası veya beşinci kategoriden para cezasına hükmedilebilmektedir³⁶.

7. İspanya

İspanyol Ceza Kanunu'nun 189. maddesi uyarınca çocuk pornografisi suç olarak düzenlenmiş olup 1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezasına hükmedilebilmektedir. Çocuğun 13 yaşından küçük olması halinde 5 yıldan 9 yıla kadar hapis cezası söz konusu olmaktadır³⁷. Sanal çocuk pornografisi gerçekçi olmayan kurgusal tasvirleri içermesi durumunda suç olarak kabul edilmemektedir. Savcıların çocuk pornografisi içeren çizgi roman veya mangaların (çizgi romanların) peşine düşmeyeceğine dair haberler yayınlanmıştır³⁸.

34 CPH Post "Report: cartoon paedophilia harmless". 23 July 2012. <https://cphpost.dk/2012-07-23/news/national/report-cartoon-paedophilia-harmless/> Erişim Tarihi 17 Ocak 2024

35 Hırvatistan Ceza Kanunu (2023) <https://web.archive.org/web/202.101.15143108/http://www.mvpe.hr/files/file/dokumenti/prevoğenje/zakoni/kazneni-zakon-nn-125-11-eng.pdf> Erişim Tarihi 17 Ocak 2024

36 Hollanda Ceza Kanunu. (2023). <https://antislaverylaw.ac.uk/wp-content/uploads/2019/08/Netherlands-Criminal-Code.pdf> Erişim Tarihi 17 Ocak 2024

37 Country Report on Human Rights Practices: Spain (2020) <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/10/SPAIN-2020-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

38 Manuel Marraco, 'Savcılar çocuk pornografisi içeren çizgi roman veya mangalara dava açmayacak/ Los fiscales no perseguirán nfant ni manga de pornografía nfantile' El Mundo Gazetesi (Madrid, 21 Haziran 2015) Haber İspanyolca olup, haber ispanyolca çeviri yaptırılarak incelenmiştir. <https://www.elmundo.es/elmundo/hemeroteca/2015/06/21/m/index.html>. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

8. İsviçre

İsviçre Ceza Kanunu'nun 197. maddesi uyarınca, gerçek veya temsili çocuk görüntülerini içeren çocuk pornografisinin üretilmesi, bulundurulması ve dağıtılması suç olarak düzenlenmiş olup 3 yıla kadar hapis cezası veya para cezasına hükmedilmektedir.³⁹

9. İtalya

İtalyan Ceza Kanunu'nun 600bis maddesi, çocukların fuhuş amacıyla sömürülmesin suç olarak saymakta olup 6 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası ve 150.000 avroya kadar para cezası öngörmektedir. Çocukları tasvir eden pornografik görüntülerin bilgisayar aracılığı ile grafik tekniklerle oluşturulması halinde yüksek kaliteli çözünürlükleri nedeniyle gerçek durumları temsil ediyor gibi görüldüğü için sanal çocuk pornografisi de suç olarak öngörülmektedir. Ancak sanal çocuk pornografisinde çocuklar fiilen cinsel ilişkinin içinde olmadığı için cezası üçte bir oranında azaltılmaktadır. Ayrıca, çocuk pornografisi bulundurmaktan veya dağıtmaktan suçlu bulunan kişiler, çocuklarla temas gerektiren işlerde çalışmamaktadır⁴⁰.

10 Romanya

Romanya Ceza Kanunu'nun 374. maddesi, çocuk pornografisinin üretimini, dağıtımını ve bulundurulmasını da suç saymakta ve 1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası öngörmektedir. Romanya Ceza Kanunu'nun 374. maddesinin 4. fıkrası gerçek bir kişiyi temsil etmese de, reşit olmayan bir kişiyi inandırıcı bir şekilde taklit/temsil eden pornografik materyali de suç olarak kabul etmektedir⁴¹.

11. Ukrayna

Ukrayna'da, bazı "Çocuk Model Ajanslarının" çıplak çocukların fotoğraflarını çekmek için banyolara gizli kameralar yerleştirdiği, komşu ülkelerden fuhuş amaçlı kaçırılan çok sayıda çocuk vakası olduğu iddia edilmektedir⁴². Bununla birlikte Ukrayna Ceza Kanunu, gerçek ve sanal çocuk pornografisi olsa çocuk pornografisinin üretimini, dağıtımını ve bulundurulmasını yasaklamaktadır⁴³.

39 İsviçre Ceza Kanunu madde 197 https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

40 ECPAT, "Country Review A report on the scale, scope and context of the sexual exploitation of children: Romain" (2019) 17-18. https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/08/ECO_Italy_FINAL_6February2019.pdf. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

41 Romanya Ceza Kanunu madde 374, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/%20109855> Romence'den Türkçe'ye çeviri yaptırılarak incelenmiştir. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

42 Country Report on Human Rights Practices: Ukraine (2020) 1. https://web.archive.org/web/2020.001.12183233/https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/EXSUM_A4A_CIS_UKRAINE.pdf Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

43 Country Report on Human Rights Practices: Ukraine (n 35) 3-4.

12. Yunanistan

Yunanistan'da gerçek ve sanal çocuk pornografisi olmak üzere her türlü çocuk pornografisi yasa dışıdır. Yunan Ceza Yasası'nın 348A maddesi, çocuk pornografisi suçu için 2 yıla kadar hapis cezası ve 50.000 ila 300.000 Euro arasında para cezası öngörmektedir⁴⁴.

C. DİĞER BAZI ÜLKELERDE SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNE DAİR YASAL DÜZENLEMELER

1. İran

İran'da gerçek ve sanal çocuk pornografisi suç olduğu gibi yetişkinlerin pornografi de suç olarak düzenlenmiştir. Herhangi bir pornografik materyalin üretimi, dağıtımı ve bulundurulması yasa dışıdır⁴⁵.

2. Japonya

Manga (çizgi roman) ve animenin (çizgi film) marka ülkesi olan Japonya'da manganın bir alt türü olan H-manga cinsel açıdan sömürücü özellikler içermektedir. Manga kelimesinin önündeki "H" eki; seksi, kirli, yaramaz ve şehvetli davranışlar anlamına gelmekte olup Japonca'da "sapık" anlamına gelen "hentai" kelimesine gönderme yaptığı belirtilmektedir⁴⁶. Japonya'da gerçek çocukların kullanıldığı çocuk pornografik materyallerin bulundurulması, üretilmesi ve dağıtılması suç olarak düzenlenmişken "lolicon" ve "shotacon" gibi sanal çocuk pornografisi suç kapsamı dışındadır. Genç kızları kışkırtıcı bir şekilde poz veren açık kıyafetlerle tasvir eden "chakuero", "lolicon" ve "shotacon" materyalleri suç olarak sayılmamakta ve ifade özgürlüğü kapsamında korunan "kültürel ve sanatsal faaliyetler" kapsamında değerlendirilmektedir⁴⁷.

3. Kanada

Kanada Ceza Kanunu'nun 163. maddesi hem gerçek hem de sanal çocuk pornografisinin üretimini, dağıtımını ve bulundurulmasını yasaklamakta olup eylemin türüne göre 1 ile 14 yıl arasında değişen hapis cezalarına hükmedilebilmektedir⁴⁸. Ancak, 2011'de Kanada Yüksek Mahkemesi, oyçokluğu

44 European Commission Migration and Home Affairs Department, "Global Alliance against Child Sexual Abuse Online: Greece" (2016) 1. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2016-12/ga_commitment_-_greece_en.pdf. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

45 Country Report on Human Rights Practices: Iran (2016). <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/265708.pdf>. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

46 ECPAT, "Country Review A report on the scale, scope and context of the sexual exploitation of children: Japan" (2018) 10. <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2021/08/ECPAT-Country-Overview-Japan-1.pdf>. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

47 Juulia Karjalainen, "Japan's limited definition and criminalization of child pornography and its international legal obligations" (Bachelor's thesis, Tallinn University of Technology School of Business and Governance, 2021) 4, 5, 23, 32. <https://digikogu.taltech.ee/en/Download/edbd92fe-b942-4cd5-86bd-83d66b2ded37>. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

48 Kanada Ceza Kanunu madde 163 <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-46/section-163.1.html>. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

ile karar verdiği R. v. Sharpe davasında, özel olarak tutulan hayali yazılar veya görsel malzemeler de dahil olmak üzere çocuklara zarar verme riski olmayan veya çok az olan sanıklar tarafından yaratılan materyallerin bulundurulmasının yasaklanmasını ifade özgürlüğüne haksız müdahale olarak değerlendirmiştir. Dava, demokratik bir toplumda temel olan ifade özgürlüğü ve çocukların istismardan korunma hakkı olmak üzere iki menfaatin çatışmasını konu almaktadır. Mahkeme, bir hakkın kullanılmasını kısıtlayan bir yasanın, sınırlamanın ulaşmak istediği amaç ile orantılı olması durumunda anayasal olacağını belirtmiştir. Mahkeme, hayal gücüne dayalı özel eserlerin yasaklanmasının, bir kişiyi düşüncelerinden dolayı suçlamak anlamına geleceğine, sanık tarafından özel olarak oluşturulan ve özel olarak tutulan hayali yazılar veya hayali görsel materyallerin çocuklara zarar verme riskinin olmayacağına ya da çok az olacağına karar vermiştir. Mahkeme bu gerekçeye dayanarak “bu materyallerin bulundurulmasını yasaklayan yasanın ifade özgürlüğüne haksız yere müdahale ettiğine ve yasanın anayasaya aykırı olduğuna” oy çokluğu ile karar vermiştir. Azınlıkta kalan karşı görüş ise yasanın anayasaya uygun olduğunu, ifade özgürlüğüne getirilen bu sınırlamanın çocukları istismardan korumak için gerekli olduğunu, hayali materyallerin kullanıldığı pornografilerde gerçek çocuk kullanılmamasına rağmen bu materyallerin çocukların cinsel istismarını teşvik ettiğini savunmuştur⁴⁹.

D. TÜRKİYE’DE SANAL ÇOCUK PORNOGRAFİSİNE DAİR YASAL DÜZENLEMELER

Türk Ceza Kanunu⁵⁰ (TCK)’nda “pornografi” adı altında değil “müstehcenlik” adı altında bir suç bulunmaktadır. Doktrinde müstehcenlik kavramının cinsellik, erotizm, çıplaklık ve pornografi gibi kavramları içeren üst bir kavram olduğu belirtilmektedir⁵¹.

TCK 226. maddesinin başlığı her ne kadar başlığı “Müstehcenlik” olarak düzenlenmiş olsa da içerik olarak çocuk pornografisi olarak nitelendirilebilecek materyallerin üretimi, satışı, satışı arzı, çoğaltılması, nakledilmesi, depolanması, ihraç edilmesi, bulundurulması ya da başkalarının kullanımına sunulması gibi eylemler cezalandırılmaktadır⁵².

TCK’nın “Müstehcenlik” başlıklı 226. maddesi aynen aşağıdaki gibidir:

Müstehcenlik

Madde 226 – (1) a) Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten,

49 Kanada Yüksek Mahkemesi, R. v. Sharpe davası. (2001). <https://archive.crin.org/en/library/legal-database/r-v-sharpe.html>. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.

50 5237 Türk Ceza Kanunu madde 226 RG: 12.10.2004/25611.

51 Gülden Atilla Öztürk, ‘Türk Ceza Kanunu’nda Müstehcenlik Suçu’ (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2018) 2. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=T1mWGp9MngYYkCSgijvtVkbaBJ2BjX8cXgLq0HQkjFDoSYHyBITOmDO2PG9VvT1v> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.

52 Ayşe Ashihan Erbaşı, “Çocuk Pornografisi” (2007) 81(4), 55-64 İstanbul Barosu Dergisi 59.

b) Bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten,

c) Bu ürünleri, içeriğine vakıf olunabilecek şekilde satışa veya kiraya arz eden,

d) Bu ürünleri, bunların satışına mahsus alışveriş yerleri dışında, satışa arz eden, satan veya kiraya veren,

e) Bu ürünleri, sair mal veya hizmet satışları yanında veya dolayısıyla bedelsiz olarak veren veya dağıtan,

f) Bu ürünlerin reklamını yapan,

Kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri basın ve yayın yolu ile yayımlayan veya yayımlanmasına aracılık eden kişi altı aydan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları, **temsili çocuk görüntülerini veya çocuk gibi görünen kişileri kullanan kişi**, beş yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu ürünleri ülkeye sokan, çoğaltan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç eden, bulunduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Şiddet kullanılarak, hayvanlarla, ölmüş insan bedeni üzerinde veya doğal olmayan yoldan yapılan cinsel davranışlara ilişkin yazı, ses veya görüntüleri içeren ürünleri üreten, ülkeye sokan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, başkalarının kullanımına sunan veya bulunduran kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(5) Üç ve dördüncü fıkralardaki ürünlerin içeriğini basın ve yayın yolu ile yayımlayan veya yayımlanmasına aracılık eden ya da çocukların görmesini, dinlemesini veya okumasını sağlayan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(6) Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(7) Bu madde hükümleri, bilimsel eserlerle; üçüncü fıkra hariç olmak ve çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında uygulanmaz.

TCK'nın 226. maddesinin 3. fıkrasındaki "temsili çocuk görüntülerini veya çocuk gibi görünen kişileri" ifadesi maddenin ilk halinde yer almamaktaydı. 24.03.2016 tarih ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 30/3 maddesiyle, bu fıkrada yer alan "çocukları" ibaresi "çocukları, temsili çocuk görüntülerini veya çocuk gibi görünen kişileri" şeklinde değiştirilmiştir⁵³. TCK'nın 226. maddesinin 3. fıkrasına yapılan bu ekleme ile "sanal çocuk pornografisi", "temsili çocuk görüntüsü" olarak müstehcenlik suçu kapsamına alınmıştır. 2016 yılında yapılan bu değişiklikle TCK 226/3. maddesi uluslararası düzenlemelere de uygun hale getirilmiştir⁵⁴. Ancak şunu da belirtmek gerekir

53 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu madde 30/3. RG: 07.04.2016/29677.

54 Tuğçe Işıkoğlu, 'Müstehcenlik Suçu' (Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu

ki; bu değişiklikten önce de TCK m. 226/3 açısından gerçek bir çocuğun varlığının şart olmadığını, gerçek çocuk olmadan çocuk pornografisi üretilmişse, burada korunmak istenen hukuki değer nedeniyle, hareket halen suç olarak kabul edilmesi gerektiğini, zira bu tarz ürünler ile çocuklar çeşitli cinsel hareketlerde bulunmaya teşvik edildiğini, çocukların cinsel ilişki de kullanılabileceğinin vurgulandığını, çocukların cinsel hareketlere katılımının sıradanlaştırılması tehlikesinin bulunduğunu savunan görüşler de mevcuttu⁵⁵.

Peki TCK'ya sonradan eklenen "temsili çocuk" teriminin kapsamı nedir? Yasada tanımı yapılmadığı için bu terimin içinin literatür bilgisiyle ve ileride çıkacak yargı içtihatlarıyla doldurulacağı düşünülmektedir. "Temsili çocuk" terimi içine gerçek çocuk olmayan ve çocuğu taklit ve temsil eden temsil eden her görüntü girebilecektir. Bu noktada yukarıdaki bölümlerde anlatılan "pseudo çocuk" ve "morphed görüntü" dışında yine teknolojik gelişmelerle gündeme yeni bir kavram olan "avatar" kavramı bakımından da değerlendirme yapmak gerekecektir. "Avatar", "sanal ortamlarda kullanıcıların kendilerini temsil etmesi için kullandıkları simge"yi ifade etmektedir⁵⁶. Bu noktada, "çocuk avatarlı" bir kişiyle sanal ortamda gerçekleştirilen pornografik eylemler TCK 226. maddesinin 3. fıkrasının 1. cümlesi kapsamında temsili çocuk görüntüsü olarak kabul edilip suç kapsamında sayılacak mıdır? Bilgisayar oyunlarındaki "avatarlar" gerçek dünyadaki pek çok aktiviteyi gerçekleştiriyormuş gibi hareket edebilmektedirler. Bu bağlamda "çocuk avatarlı" bir kişi, cinsel ilişkiyi temsil eden bir eylemi gerçekleştirdiği takdirde müstehcenlik suçu oluşacak mıdır? Her ne kadar "çocuk avatarın" aslında bir çocuk değil de yetişkin bir kişi olma ihtimali bulursa da gerçekleşen eyleme bakıldığında sanal dünyada da olsa izleyiciye gerçekmiş izlenimi verdiği için suç bakımından yeterli olacağını savunan görüşler bulunmaktadır⁵⁷. Ancak bu noktada başka bir konunun daha tartışmalara açık olacağı görüşündeyiz. Şöyle ki, izleyiciye gerçekmiş izlenimi vermesi unsuru da aranacaksa o zaman aslında gerçekçi olmadığı anlaşılan ancak yine de çocuk görüntüsünün pornografik materyale konu olduğu durumlarda çocuk pornografisi sektörü yine beslenmiş olmayacak mıdır? Ya da çocukların bu tip cinsel eylemlerde bulunması normalleştirilmiş olmayacak mıdır? Bu konunun da ileride farklı tartışmaları beraberinde getirebileceği düşünülmektedir.

TCK'nın 226. maddesinin son fıkrasında "Bu madde hükümleri, bilimsel eserlerle; üçüncü fıkra hariç olmak ve çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında uygulanmaz." ifadesi yer almaktadır. Buna göre çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında müstehcenlik suçu oluşmayacaktır. Ancak inceleme yapılan diğer bazı ülkelerden farklı ülkemizdeki düzenleme sanal çocuk pornografisini düzenleyen 3. fıkrayı bu bakımdan hariç tutmuştur. Böylece, sanal çocuk pornografisi materyalini üreten, bulunduran, dağıtan kişiler bu materyallerin sanatsal veya edebi değer taşıdığını ileri süremeyeceklerdir.

Hukuku Ana Bilim Dalı, 2021) 82. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=9MiDp3x86xrwjpi5-14weU59jMkUKFbYtXWTr9fpAEaUE-HcDchXXEPeJB1PLv> Erişim Tarihi: 27 Nisan 2024.

55 Çam (n 3) 69.

56 Atilla Öztürk (n 55) 208.

57 Atilla Öztürk (n 55) 209.

Son olarak, çeşitli ülkelerde sanal çocuk pornografisi için verilen cezaların miktarı analiz edildiğinde, daha az gelişmiş ülkelerde gelişmiş ülkelere nispeten daha yüksek cezalar düzenlendiği görülmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki caydırıcılık kanunda öngörülen cezanın çok olmasından ziyade suçun cezasının infaz edileceğine olan inançtan kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda ülkemizde de yüksek cezalar yerine infaz edilebilir miktarda cezalar verilmesi önemli olacaktır.

VI. ÜLKE KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

Ülke	Suç Teşkil Eden Eylem	Öngörülen Ceza	İlgili Yasal Düzenleme / Rapor
Türkiye	Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları, temsili çocuk görüntülerini veya çocuk gibi görünen kişileri kullanmak.	5 yıldan 10 yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası.	Türk Ceza Kanunu madde 226.
Almanya	14 yaşın altındaki gerçek veya gerçekçi bir çocuğun cinsel faaliyetlerde bulunduğunu veya cinsel bir şekilde tasvir edildiğini gösteren her türlü resim veya video kaydını içeren gerçek çocuk pornografisinin bulundurulması, edinilmesi ve dağıtılması.	3 yıla kadar para cezası veya adli para cezası.	Alman Ceza Kanunu, madde 184c.
Birleşik Krallık	Bir çocuğun fotoğrafı gibi görünen, ancak aslında dijital biçimlendirme veya bir çocuğun yüzünü bir yetişkinin vücuduna dönüştürmek veya yerleştirmek gibi diğer teknikler kullanılarak oluşturulmuş bir görüntülerinin kullanıldığı pornografik malzeme bulundurmak, üretmek ve dağıtmak.	3 yıla kadar para cezası veya para cezası veya hem hapis hem de para cezası.	Birleşik Krallık Ceza Adaleti ve Göçmenlik Yasası 63 ilâ 69. maddeleri.
Bulgaristan	“Gerçekçi görüntüler” veya “sanal/ temsili çocuk görüntüleri”nin kullanıldığı biçimler suç olarak düzenlenmemiştir.		ECPAT Bulgaristan Raporu, 2021.
Danimarka	Çocukların “pornografik” çizimlerini yasaklayan hiçbir yasa bulunmadığı gibi sanal çocuk pornografisi de suç olarak düzenlenmemiştir.	Çocuk pornografisi için 6 yıla kadar hapis cezası öngörülmüş olup sanal çocuk pornografisi suç olarak düzenlenmemiştir.	Country Reports on Human Rights Practices: Denmark, 2020.
Hırvatistan	Sanatsal, tıbbi, bilimsel ve bilgilendirici” nitelikte olmayan çocuk pornografisi.	Çocuk pornografisi için hapis cezası öngörülmüş olup “sanatsal, tıbbi, bilimsel ve bilgilendirici” nitelikte olması halinde sanal çocuk pornografisini suç olarak kabul edilmemektedir.	Hırvatistan Ceza Kanunu 163/3. Maddesi.
Hollanda	Çocuk pornografisi üretme, bulundurma ve satma yasa dışıdır. Sanal çocuk pornografisi ise görüntünü niteliğine göre suç kapsamına girmekte veya girmemektedir.	4 yıla kadar hapis cezası veya beşinci kategoriden para cezası	Hollanda Ceza Kanunu’nun 240b maddesi.

İspanya	Çocuk pornografisi suç olarak düzenlenmiştir. Gerçekçi olmayan kurgusal tasvirleri içermesi durumunda sanal çocuk pornografisi suç olarak kabul edilmemektedir.	1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir. Çocuğun 13 yaşından küçük olması halinde 5 yıldan 9 yıla kadar hapis cezası söz konusu olmaktadır.	Country Report on Human Rights Practices: Spain, 2020.
İsviçre	Gerçek veya temsili çocuk görüntülerini içeren çocuk pornografisinin üretilmesi, bulundurulması ve dağıtılması suç olarak düzenlenmiştir.	3 yıla kadar hapis cezası	İsviçre Ceza Kanunu'nun 197. maddesi.
İtalya	Çocukların hem gerçek hem de sanal görüntülerini içeren çocuk pornografisinin üretilmesi, bulundurulması ve dağıtılması.	Çocuk pornografisi için 6 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası ve 150.000 avroya kadar para cezası öngörülürken sanal çocuk pornografisinde ceza üçte bir oranında azaltılmaktadır.	İtalyan Ceza Kanunu'nun 600. Maddesi.
Romanya	Gerçek bir çocuğu temsil etmese de, reşit olmayan bir kişiyi inandırıcı bir şekilde taklit/temsil eden çocuk pornografisinin üretimi, dağıtımı ve bulundurulması.	1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası.	Romanya Ceza Kanunu'nun 374. maddesi.
Ukrayna	Cinsel eylemde bulunan çocukların sanal tasvirlerini içeren çocuk pornografisinin üretimi, dağıtımı ve bulundurulması.	12 yıla kadar hapis cezası.	Country Report on Human Rights Practices: Ukraine, 2020.
Yunanistan	Gerçek ve sanal çocuk pornografisi olmak üzere her türlü çocuk pornografisi	2 yıla kadar hapis cezası ve 50.000 ilâ 300.000 Euro para cezası.	Yunan Ceza Yasası'nın 348A maddesi.
İran	Gerçek ve sanal çocuk pornografisi suç olduğu gibi yetişkinlerin pornografi de suç olarak düzenlenmiştir.		Country Report on Human Rights Practices: Iran, 2016
Japonya	Japonya'da gerçek çocukların kullanıldığı çocuk pornografik materyallerin bulundurulması, üretilmesi ve dağıtılması suç olarak düzenlenmişken Lolicon ve Shotacon gibi sanal çocuk pornografisi suç kapsamı dışındadır. Bunlar, ifade özgürlüğü kapsamında korunan "kültürel ve sanatsal faaliyetler" kapsamında değerlendirilmektedir.		ECPAT, Japonya, 2021.
Kanada	Hem gerçek hem de sanal çocuk pornografisinin üretimi, dağıtımı ve bulundurulması.	1 ile 14 yıl arasında değişen hapis cezası. Ancak Kanada Yüksek Mahkemesi, R. v. Sharpe davasında hayali görüntü niteliğindeki sanal çocuk pornografisinin yasaklanmasını ifade özgürlüğüne aykırı bulunmuştur.	Kanada Ceza Kanunu madde 163.

VII. SONUÇ VE ÖNERİ

Ülkeler karşılaştırması tablosu analiz edildiğinde; ülkelerin çoğunluğunda sanal çocuk pornografisinin suç olarak düzenlenmiş olduğu, ancak sanal çocuk görüntülerinin “sanatsal, tıbbi, bilimsel ve bilgilendirici” nitelikte olması halinde suç kapsamına almayan ülkeler (örneğin Hırvatistan), kültürel(!) bir değer olarak görülen Lolicon ve Shotacon gibi görüntüleri sanal çocuk pornografisi suç kapsamı dışında tutan ülkeler (Japonya gibi) ve sanal çocuk pornografisinin yasaklanmasını ifade özgürlüğüne aykırı bulan ülkeler (Kanada gibi) ve sanal çocuk pornografisini suç kapsamında düzenleyen ve fakat gerçek çocuklar fiilen cinsel ilişkinin içinde olmadığı için cezayı üçte bir oranında indiren ülkeler (İtalya gibi) bulunduğu görülmektedir. Danimarka’da da pedofiliyi tasvir eden karikatürlerin ve çizimlerin, insanları gerçek hayatta çocuklara yönelik cinsel suçlar işlemeye teşvik etmediğini iddia eden, bu çizimlerin zarar verici davranışları teşvik ettiği kanıtlanamadığı sürece düşünce, ifade ve sanatsal ifade özgürlüğü kapsamında korunması gerektiği ileri süren görüşler mevcuttur.

Görüşümüze göre; sanal çocuk pornografisi, gerçek çocuklar kullanılmamış olsa da bu tür içeriğe olan talebi artırmakta, çocuklarla cinsel ilgiyi teşvik etmekte veya normalleştirmekte, çocuk pornografisi sektörünü beslemekte ve izleyicileri çocukların cinsel sömürüsünün neden olduğu zarara karşı duyarsızlaştırarak gerçek çocukların cinsel sömürüsüne katkıda bulunmaktadır. Çocuğun herhangi bir istismara maruz kalmamasına rağmen adeta cinsel ilişki içindeymiş algısı yaratan bir fotoğrafın yayınlanması ve fiilen yaşanmış bir çocuk istismarı kadar tehlikeli ve çocuk için zarar vericidir.

Kaldı ki gerçek çocukların kullanılmadığı veya gerçek olay içermeyen sofistike dijital tekniklerin kullanıldığı ürünler olan “pseudo” fotoğraf veya görüntüler başta tehlikeli değilmiş gibi görünse de aslında en az gerçek çocuk pornografisi ürünleri kadar tehlikelidirler. İlk olarak gerçek çocukların yer aldığı çocuk pornografisi ve “pseudo/sanal çocukların” yer aldığı çocuk pornografisi görüntülerini birbirinden ayırt etmek çok zordur. Her ne kadar bu görüntüler gerçek olmasa da izleyenler kişiler bakımından gerçek çocuk olarak algılanabilmekte ve çocukları olağan mağdur konumuna sokabilmektedirler⁵⁸.

Sanal çocuk pornografisi; bu tür içeriğe olan talebi artırmakta, çocuklarla cinsel ilgiyi teşvik etmekte veya normalleştirmekte, çocuk pornografisi sektörünü beslemekte ve izleyicileri çocukların cinsel sömürüsünün neden olduğu zarara karşı duyarsızlaştırarak gerçek çocukların cinsel sömürüsüne katkıda bulunmaktadır.

Sanal çocuk pornografisini üretmek, dağıtmak, satın almak veya buldurmak işin içinde gerçek çocuklar olmasa bile ceza gerektiren bir suçtur. Gerçek çocuğun varlığı suçu ağırlaştırabilir ama gerçek çocuğun yokluğu suçu hafifletmeyecektir.

Sanal çocuk pornografisi, pornografik materyalde gerçek çocuklar kullanılmadığı için sanki tehlikeli değilmiş gibi görünse aslında en az gerçek çocuk pornografisi kadar tehlikelidir.

58 Atilla Öztürk (n 55) 210.

KAYNAKÇA:

- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 226. RG: 12.10.2004/25611.
- 6533 sayılı Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun RG. 02.05.2014/28988
- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu madde 30/3. RG: 07.04.2016/29677.
- Alman Ceza Kanunu madde 184c https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p1834 Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.
- Atilla Öztürk G, "Türk Ceza Kanunu'nda Müstehcenlik Suçu" (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2018) 2. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=T1mWGp9MngYYkCSgiJvtVkbaBJ2BjX8cXgLq0HQkjFD0SYHyBlTOmDO2PG9VvT1v> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Birleşik Krallık Ceza Adaleti ve Göçmenlik Yasası Madde 63-69 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2008/4/part/5/enacted> Erişim Tarihi: 17 January Ocak 2024. 4.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989) <https://www.unicef.org/child-rights-convention> Erişim Tarihi: 10 Ocak 2024.
- Burke DD, "The Criminalization of Virtual Child Pornography: A Constitutional Question" Harvard Journal on Legislation 34(2) 439-472.
- Çam Ş, "Çocuk Pornografisi Tartışmalarına İlişkin Sorular" (2003) 1(2) İletişim Araştırmaları Dergisi 55-86. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/23/668/8516.pdf> Erişim Tarih: 23 Aralık 2023.
- Chawki M, "Online Child Pornography: A New Challenge for the Society" (2021) In ConScienS Conference Proceedings Scientia Moralitas Research Institute 124-131.
- Christensen LS, Moritz D and Pearson A, "Psychological perspectives of virtual child sexual abuse material" 2021 25(4) Sexuality & Culture 1353-1365.
- Cisneros, D. (2002). "Virtual Child' Pornography on the Internet: A 'Virtual' Victim?" (2002) Duke Law & Technology Review (1) 1-8.
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Çocukların Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisine İlişkin İhtiyari Protokolü, RG: 28.06.2002/24799
- Çocukların Cinsel İstismarı ve Cinsel Sömürüsü ve Çocuk Pornografisiyle Mücadele başlıklı 13 Aralık 2011 tarih ve 2011/93/EU sayılı AB Direktifi (2011). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0093&qid=168.938.0371964>. Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.
- Cohen-Almagor R, "Online child sex offenders: Challenges and counter measures" (2013) 52(2) The Howard Journal of Criminal Justice 190-215.
- Convention on Cybercrime – Explanatory Report (2001) <https://rm.coe.int/16800cce5b> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2024.
- Country Report on Human Rights Practices: Denmark (2020). <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/denmark/> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Country Report on Human Rights Practices: Iran (2016). <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/265708.pdf> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Country Report on Human Rights Practices: Spain (2020) <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/10/SPAIN-2020-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Country Report on Human Rights Practices: Ukraine (2020) <https://web.archive.org/web/202.001.12183233/> https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/EXSUM_A4A_CIS_UKRAINE.pdf Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.

- CPH Post “Report: cartoon paedophilia harmless”. 23 July 2012. <https://cphpost.dk/2012-07-23/news/national/report-cartoon-paedophilia-harmless/> Erişim Tarihi 17 Ocak 2024.
- ECPAT Executive Summary: Bulgaria (2021) 4. https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/08/Ex_Summary_CIS_BULGARIA_FINAL.pdf Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- ECPAT, “Country Review A report on the scale, scope and context of the sexual exploitation of children: Japan” (2018) 10. <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2021/08/ECPAT-Country-Overview-Japan-1.pdf> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- ECPAT, “Country Review A report on the scale, scope and context of the sexual exploitation of children: Romain” (2019) 17-18. https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/08/ECO_Italy_FINAL_6February2019.pdf Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Elliott IA and Beech AR, “Understanding online child pornography use: Applying sexual offense theory to internet offenders” (2009) 14(3) *Aggression and Violent Behavior* 180-193.
- European Commission Migration and Home Affairs Department, “Global Alliance against Child Sexual Abuse Online: Greece” (2016) 1. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2016-12/ga_commitment_-_greece_en.pdf Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Farid H, “Creating and Detecting Doctored and Virtual Images: Implications to The Child Pornography Prevention Act” (2004) *Computer Science Technical Report TR2004-518*, 1-13.
- Galbraith PW, “Lolicon: The reality of ‘virtual child pornography’ in Japan” (2011) 12(1) *Image & Narrative* 83-119.
- Hırvatistan Ceza Kanunu (2023) <https://web.archive.org/web/202.101.15143108/http://www.mvep.hr/files/file/dokumenti/prevodenje/zakoni/kazneni-zakon-nn-125-11-eng.pdf> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Hollanda Ceza Kanunu madde 163, <https://antislaverylaw.ac.uk/wp-content/uploads/2019/08/Netherlands-Criminal-Code.pdf> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024. https://digitalcommons.dartmouth.edu/cs_tr/255 Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- İşıkoğlu T, ‘Müstehcenlik Suçu’ (Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, 2021). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=9MiDp3_x86xrwjpi5-14weU59jMkUKFbYt5XWTr9fpAEaUE-HcDchXXEpejB1PLv Erişim Tarihi: 27 Nisan 2024
- İsviçre Ceza Kanunu madde 197 https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Juulia Karjalainen, “Japan’s limited definition and criminalization of child pornography and its international legal obligations” (Bachelor’s thesis, Tallinn University of Technology School of Business and Governance, 2021) 4, 5, 23, 32. <https://digikogu.taltech.ee/en/Download/edbd92fe-b942-4cd5-86bd-83d66b2ded37> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Kanada Ceza Kanunu madde 163 <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-46/section-163.1.html> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Kanada Yüksek Mahkemesi, R. v. Sharpe davası. (2001). 4 <https://archive.crin.org/en/library/legal-database/r-v-sharpe.html> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Kleinhans C, “Virtual Child Porn: The Law and the Semiotics of the Image” (2004) 3(1) . *Journal of Visual Culture* 17–34. <https://doi.org/10.1177/147.041.2904042267>
- Landripet I and Stulhofer A and Diamond M, “Assessing the influence of pornography on sexual violence: a cross-cultural perspective” (2005). In: *International Behavioral Development Symposium*, Minot, North Dakota, August 3-6, 2005 <https://www.hawaii.edu/PCSS/biblio/articles/2005to2009/2005-assessing-the-influence.html> Erişim Tarihi: 10 Ocak 2024.

- Landripet, I., Stulhofer, A., & Diamond, M, (2006).` Assessing the influence of pornography on sexual violence: a cross-cultural perspective`. Paper presented at the International Academy for Sex Research. In: International Academy for Sex Research conference. Amsterdam, The Netherlands (July 12-15).
- Lanzarote Sözleşmesi (Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Suistimal ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Sözleşmesi, RG: 10.09.2011/28050.
- Levy N, “Virtual child pornography: The eroticization of inequality” (2002) 4 *Ethics and Information Technology* 319-323.
- Luck M, “The gamer’s dilemma: An analysis of the arguments for the moral distinction between virtual murder and virtual paedophilia” (2009) 11 *Ethics and Information Technology* 31–36.
- Marraco M, ‘Savcılar çocuk pornografisi içeren çizgi roman veya mangalara dava açmayacak/ Los fiscales no perseguirán cómics ni manga de pornografía infantil’ *El Mundo Gazetesi* (Madrid, 21 Haziran 2015) Haber İspanyolca olup, haber ispanyolca çeviri yaptırılarak incelenmiştir. <https://www.elmundo.es/elmundo/hemeroteca/2015/06/21/m/index.html>. Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Oswell D, *When Images Matter: Internet Child Pornography, Forms of Observation and an Ethics of the Virtual*, Information Communication and Society (2006) April 2006, 9(2). DOI: 10.1080/136.911.80600630807 https://research.gold.ac.uk/id/eprint/1998/1/SOC_Oswell_2006a.pdf Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Patabendige C, “Legal Analysis on ‘Child Pornography’ on the Internet as a Cyber Crime” (2022) 3 *Royal Institute of Colombo Law Journal* <https://inss.lk/index.php?id=414>
- Paul B and Linz DG, “The effects of exposure to virtual child pornography on viewer cognitions and attitudes toward deviant sexual behavior” (2008) 35(1) *Communication Research* 3-38.
- Polat O ve Reva Z, “Cinsel suçlarda sanal gerçeklik: Sanal çocuk pornografisi” iç Sağlık Alanında Büyük Veri Analitiği ve Uygulamaları (ed) Bilge Y (1. Bası, Türkiye Klinikleri, 2021) 30-36.
- Prat S, Bertsch I, Praud N, Huynh, AC and Courtois R, “Child pornography: Characteristics of its depiction and use” (2020) 88(3) *Medico-Legal Journal* 139-143.
- Prichard J, Watters PA and Spiranov C, “Internet subcultures and pathways to the use of child pornography” (2011) 27(6) *Computer Law & Security Review* 585-600.
- Ratner C, “When ‘sweetie’ is not so sweet: artificial intelligence and its implications for child pornography” (2021) 59(2) *Family Court Review* 386-401.
- Romanya Ceza Kanunu madde 374, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/%20109855> Romence’den Türkçe’ye çeviri yaptırılarak incelenmiştir. Erişim Tarihi: 17 Ocak 2024.
- Sheehan V and Sullivan J, “A qualitative analysis of child sex offenders involved in the manufacture of indecent images of children” (2010) 16(2) *Journal of Sexual Aggression* 143–167.
- Steinberg S, “Changing Faces: Morphed Child Pornography Images and the First Amendment” (2019) 68(909) *Emory Law Journal* 908-938.
- Taylor M, “The Nature and Dimensions of Child Pornography on the Internet” (1999) *The Nature and Dimensions of Child Pornography on the Internet* Erişim Tarihi: 17 Kasım 2023.
- Uzunay Y ve Koçak M, *İnternet Üzerinden Çocuk Pornografisi ve Mücadelede Yaşanan Sıkıntılar* (2005) 7 (1) *Polis Bilimleri Dergisi* 97-116.
- Weissler E, “Head Versus Heart: Applying Empirical Evidence About the Connection Between Child Pornography and Child Molestation to Probable Cause Analyses” 2013 (82) *Fordham Law Review* 1486-1531.
- Yıldız S, “Uluslararası Ve Ulusal Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde İnternet Üzerinde Çocuk Pornografisi` (2011) 1(1) *Erciyes İletişim Dergisi* 180-196 <https://dergipark.org.tr/en/pub/erciyesiletisim/issue/5860/77572?publisher=erciyes> Erişim Tarihi: 23 Aralık 2023.